

Požadavky ke státní závěrečné zkoušce z německého jazyka

studijní obor: **Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání**
typ: bakalářské studium (Bc.)
platnost: 2021/2022

Požadavky ke státní závěrečné zkoušce / bakalářské studium

Státní závěrečná zkouška studijního oboru Specializace v pedagogice: Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání je tvořena částí lingvistickou a literární. Část literární se dotýká rovněž oblasti reálií a ověřuje mj. základní znalosti německých a rakouských dějin. Obě části státní zkoušky jsou rovnocenné, vzájemně se doplňují a podmiňují. Zkouška je vedena v německém jazyce, reflektuje však i českou odbornou terminologii. Během zkoušky je student schopen prokázat dobrou orientaci v bibliografii studovaného oboru.

I. Německý jazyk

Průběh zkoušky v dílčí části německý jazyk

Základem zkoušky je jazykový rozbor neadaptovaného německy psaného textu. Předpokládá se bezpečná znalost základů jazykovědné teorie, lingvistických termínů a orientace v základní germanistické bibliografii (úvodová literatura, slovníky, vědecké a pedagogické německé gramatiky). U zkoušky bude hodnocena fonetická úroveň projevu uchazeče.

Tematické okruhy:

1. Lingvistika, její disciplíny a hlavní metody zkoumání.
2. Jazyk, jeho základní funkce, znakový a systémový charakter jazyka. Langue a parole.
3. Jazykové plány a jejich základní jednotky (foném, morfém, slovo, věta, text). Základní principy výstavby textu.
4. Proces komunikace, komunikační modely.
5. Sémiotika. Jazykový znak, jeho struktura a vlastnosti.
6. Typologická a genealogická klasifikace jazyků.
7. Sociální a teritoriální stratifikace němčiny. Variety. Jazyková situace v německy mluvících zemích.
8. Gramatika a její předmět. Vztah morfologie a syntaxe. Slovo, morfém, alomorf. Gramatické kategorie (dle HELBIG/BUSCHA).
9. Slovní druh. Klasifikace slovních druhů (systémy slovních druhů v němčině).
10. Gramatika slovesa a jeho kategorie ve srovnání s mateřským jazykem.
 - Slovesa plnovýznamová, sponová slovesa, modální slovesa, valence.
 - Slovesné kategorie.
11. Jména:
 - Německé substantivum ve srovnání s mateřštinou z hlediska významu, tvarů a užití ve větě. Kategorie substantiva (dle HELBIG/BUSCHA).
 - Člen, jeho význam a užívání. Problematika pádů.
12. Zájmena, jejich význam, tvar a užití.
13. Adjektivum v němčině ve srovnání s češtinou z hlediska významu, tvarů a užití. Stupňování. Postavení adjektiva ve větě.
14. Adverbium, tvary, stupňování, užití a postavení i ve větě.
15. Problematika definice pojmu věta. Typologie věty.
16. Gramatické teorie:
 - Tradičně pojatá větná skladba – vývoj metody, zkoumání
 - Valenční gramatika – vývoj, pojem valence slovesa, metody zkoumání tohoto směru v SRN.
 - Generativní transformační gramatika – vznik, cíl a metody zkoumání.
17. Postavení predikátu ve větě, větný rámec, valence slovesa.
18. Větné členy a jejich klasifikace (srovnání tradiční x valenční gramatika). Typologie atributu v němčině.

19. Morfosyntaktické a sémantické větné modely.
20. Souvětí – typy souvětí, pojem koordinace a subordinace. Klasifikace vedlejších vět.
21. Vývojové tendence současné němčiny.
22. Lexikální význam. Denotát, konotát, pojem, symbol. Slovo a lexém. Slovní pole.
23. Sémantické vztahy slov (polysémie, homonymie, synonymie, antonymie, hyperonymie).
24. Základní typy slovtvorby. Způsoby obohacování německé slovní zásoby.

Doporučená literatura (výběr):

- ADAMZIK, K. (2004): Sprache: Wege zum Verstehen. Tübingen.
BUSCH, A.- STENSCHKE, O. (2008): Germanistische Linguistik. Eine Einführung. Tübingen.
BUSSMANN, H. (1990): Lexikon der Sprachwissenschaft. Stuttgart.
ČECHOVÁ, M. a kol. (2000): Čeština – řeč a jazyk. Praha.
ČERMÁK, F. (2001): Jazyk a jazykověda. Praha.
ČERNÝ, J. (1996): Dějiny lingvistiky. Olomouc.
DUDEN, Band 4 (2005): Grammatik der deutschen Gegenwartssprache. Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich.
ERNST, P. (2011): Germanistische Sprachwissenschaft. Stuttgart.
GLÜCK, H. (2010): Metzler Lexikon Sprache. Stuttgart.
GROSS, H. (1998): Einführung in die germanistische Linguistik. München.
HELBIG, G. - BUSCHA, J. (2001): Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht. Leipzig, Berlin, München, Wien, Zürich, New York.
KESSEL, K. - REIMANN, S. (2017): Basiswissen Deutsche Gegenwartssprache. Tübingen.
KÖNING, W. (2015): dtv-Atlas Deutsche Sprache. München.
LINKE, A. - NUSSBAUMER, M. - PORTMANN, P. (2004): Studienbuch Linguistik. Berlin.
POVEJŠIL, J. (1994): Mluvnice současné němčiny. Praha.
STEDJE, A. (2007): Deutsche Sprache gestern und heute. Stuttgart.

II. Německy psaná literatura

Průběh zkoušky v dílčí části německy psaná literatura

Oblast německy psané literatury tvoří část státní bakalářské zkoušky z německého jazyka. Témata jsou rozdělena do deseti okruhů, přičemž je kladen důraz na individuální přístup studenta k jejich zpracování: Každý ze studentů si v průběhu studia, nejpозději však šest týdnů před zkouškou, zvolí v souladu s níže uvedenými tematickými okruhy deset autorů, na které by se chtěl během rozpravy soustředit. Součástí každé otázky SZZ tvoří literární text, který se vztahuje k danému okruhu a jednomu ze zvolených autorů. Doba trvání rozpravy v literární části zkoušky je dvacet minut a její východisko tvoří dvě základní části:

- 1) Část historická – student má pojednat o vybraném tematickém okruhu, a to jak ve vztahu ke zvolenému autorovi resp. k jeho literárnímu dílu, tak i v obecných historických souvislostech.
- 2) Část interpretační – student poskytne výklad k danému literárnímu textu a uvede jej do vztahu k epoše, autorovi či literárnímu směru.

Část literární se dotýká rovněž oblasti reálií a ověřuje mj. základní znalosti německých a rakouských dějin.

Tematické okruhy:

1. Osvícenství, „Sturm und Drang“
2. Výmarská klasika, období mezi klasikou a romantismem
3. Období mezi klasikou a romantismem, romantismus („Frühromantik“, „Spätromantik“)
4. Biedermeier, „Junges Deutschland“
5. Poetický realismus, naturalismus
6. Protiproudý naturalismus, expresionismu
7. Literatura období Výmarské republiky, 1933 – 1945: exil, literatura vnitřní emigrace
8. Poválečná literatura („Trümmerliteratur“), literární experiment
9. Období od konce druhé světové války po znovusjednocení Německa; literatura BRD
10. Německy psaná literatura v Rakousku a ve Švýcarsku druhé pol. 20. století

Doporučená literatura (výběr):

- BEHRMANN, ALFRED (1989): Einführung in den neuesten deutschen Literaturvers von Luther bis zur Gegenwart. Stuttgart.
- BEUTIN, WOLFGANG, HG. (1992): Die Literaturgeschichte. Stuttgart.
- BORCHMEYER, DIETER (1994): Moderne Literatur in Grundbegriffen. Tübingen.
- BRACKERT, HELMUTH – STÜCKRATH, JÜRGEN, Hg. (1992): Literaturwissenschaft. Ein Grundkurs. Hamburg.
- BREDELA, LOTHAR (1980): Das Verstehen literaturwissenschaftlicher Texte. Stuttgart – Berlin.
- FINK, JÜRGEN (1990): Literaturwissenschaftliche Begriffe. München.
- HERMANN, JOST (1971): Literaturwissenschaft und Kunstwissenschaft. Stuttgart.
- KAYSER, WOLFGANG (1992): Das sprachliche Kunstwerk. Ein Einführung in die Literaturwissenschaft. Tübingen.
- KILLY, WALTHER (1988): Literaturlexikon. München.
- MARTINI, FRITZ (1991): Deutsche Literaturgeschichte. Stuttgart.
- METZLER (1986): Autorenlexikon. Deutschsprachige Dichter und Schriftsteller vom Mittelalter bis Gegenwart. Stuttgart. Reallexikon der deutschen Literaturgeschichte (1958). Berlin.
- STROMŠÍK, JIŘÍ (1994): Od Grimmehausena k Dürrenmattovi. Praha.
- VÁCLAVEK, LUDVÍK (1992): Německá literatura 1914 – 1945. Olomouc.
- VÁCLAVEK, LUDVÍK (1992): Od naturalismu k expresionismu. Olomouc.
- VILLINGER, HERMANN (1964): Kleine Poetik. Eine Einführung in die Formenwelt der Dichtung. Frauenfeld.
- WILPERT, GERO VON (1982): Sachwörterbuch der Literatur. Stuttgart.